

restauratie integratie
mechelen

België - Belgique
P.B.
2800 Mechelen I
8/6080

RIMNieuws

Nummer 64 – 1ste kwartaal 2004

Driemaandelijks tijdschrift - Afgiftekantoor Mechelen 1 -
V.U. Marc Rubben, Willem Geetsstraat 30, 2800 Mechelen

Colofon

RIMNieuws is het driemaandelijks orgaan van Restauratie Integratie Mechelen v.z.w. ("RIM").

Teksten: Patrick Egels, Willy Van Duffel, An Rekkers, Frans Geys

Foto's: Frans Geys

Layout: Peter Van den Bossche

Abonnementen op RIMNieuws kunnen onderschreven worden door storting van € 10,00 op rekening 320-4195088-05 van Restauratie Integratie Mechelen.

.

Inlichtingen: RIM, p/a Marc Rubben, Willem Geetsstraat 30, 2800 Mechelen (015/347864)

Mechelenbinnenstebuiten, p/a Patrick Egels, Veke straat 8, 2800 Mechelen (015/412708)

Email: info@rim.be

Bezoek ook de RIM website:

<http://www.rim.be>

Wet van 08/12/92 ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer: de gegevens aangaande de RIM-leden zijn opgeslagen in het bestand beheerd door RIM v.z.w., en worden slechts gebruikt voor interne administratieve doeleinden. Het ledenbestand van RIM v.z.w. wordt niet aan derden medegedeeld. Als U wil kennis nemen van de gegevens over uw persoon in ons bestand, kan dit mits eenvoudige schriftelijke aanvraag (een kopie van uw identiteitskaart insluiten) aan RIM v.z.w., Dageraad straat 45, 2800 Mechelen. Indien zou blijken dat onze bestanden onjuiste gegevens bevatten, zullen deze op uw aanvraag worden aangepast.

Intro

De lente is in het land, en ziehier het eerste RIM-nieuws van 2004. Er staat veel te gebeuren dit jaar in Mechelen, onze stad die gekarakteriseerd wordt door haar prachtig monumentenpatrimonium. Het “monument” is echter een gegeven dat niet op zichzelf kan beschouwd worden, maar als element moet gezien worden van het harmonisch gegroeide geheel van natuur en cultuur. Dit feit wordt duidelijk onderkend in de organisatie van de komende Open Monumentendag, met als thema “Van Nature... een monument”.

Voor dat het weer zover is zal u de gelegenheid krijgen om via het zomerprogramma van Mechelenbinnenstebuiten een aantal bekende en minder bekende monumenten in een eigen licht te aanschouwen.

Tal van nieuwe projecten worden in onze stad ontwikkeld en verwezenlijkt. De kwaliteit hiervan loopt sterk uiteen; het is echter steeds fijn om een hoogstaand nieuwbouwproject te vinden. Wij besteden dan ook aandacht aan de komende nieuwbouw op de Winketkaai; jammer genoeg zijn er andere locaties, zoals de Plaisancebrug, waar de sloperslogica nog op de voorgrond staat.

Tenslotte wordt er ook ingegaan op het onveiligheidsgevoel, de - veelal subjectieve - perceptie waarvan ook haar invloed heeft op stadsplanning en -ontwikkeling.

Peter Van den Bossche

Open Monumentendag 2004

Open Monumentendag Vlaanderen (OMD) lokt sinds jaren honderdduizenden bezoekers naar het bouwkundig erfgoed dat Vlaanderen rijk is. Om elk jaar iets nieuws te bieden, om ongekende of uitzonderlijke monumenten in de kijker te stellen of om bekende monumenten in een nieuw daglicht te plaatsen, heeft OMD jaarlijks een wisselend thema. Op zondag 12 september 2004 wordt de invalshoek **‘Van nature ... een monument’**.

Het algemeen kader voor ‘Van nature... een monument’ is het voortdurend evoluerend landschap. De natuurlijke en bebouwde omgeving is een dynamisch gegeven met vele wisselende gezichten. Onze leefomgeving is in de loop der eeuwen grondig gewijzigd, zowel door landschappelijke als door architecturale ingrepen en evolueert ook verder in de toekomst. De link tussen verleden en toekomst vandaag in de kijker stellen wordt de opdracht van de Open Monumentendag Vlaanderen 2004.

In Vlaanderen vinden we nog uitsluitend cultuurlandschappen. Dit betekent dat in het hele Vlaamse landschap door mensen werd ingegrepen, waarbij nu eens de mens en dan weer de natuur de bovenhand haalde. Wisselwerking en evolutie vormen dan ook de rode draad door *‘Van nature... een monument’*.

De mens modelleert de leefomgeving naar zijn noden

Door de eeuwen heen probeerde de mens de natuur naar zijn hand te zetten. De eerste nomaden leefden van wat de natuur hen kant-en-klaar aanbood. Echte vestigingsplaat-

sen kwamen er pas toen men de aarde leerde bewerken. Vanaf dit moment leidden talrijke ingrepen in de natuurlijke omgeving tot de historische cultuurlandschappen die we vandaag kennen. Verschillende sporen van historische ontwikkelingen zijn vandaag nog terug te vinden of hebben actueel nog verreikende gevolgen.

Archeologische sporen in het landschap

Hoe de mens zijn natuurlijke omgeving aan zijn noden heeft aangepast zien we vaak nog terug in archeologische sporen. De eerste bewoningssporen zoals paalkuilen of brandhaarden vinden we niet eender waar terug, maar uitsluitend in een natuurlijke omgeving waar de noodzakelijke levensmiddelen voorhanden waren of waar primitieve landbouw mogelijk was. Ook de relatie tussen het landschap en het nederzettingsspatroon is een boeiend onderwerp.

Relicten van historisch landbeheer

Een voorbeeld van historisch landbeheer is het omzetten van watergebieden in land. Droogleggen, inpolderen en indijken is mogelijk voor zee, voor rivieren en voor moerasachtige gebieden. Dergelijke activiteiten brengen niet alleen mee dat het uitzicht van het landschap ingrijpend verandert maar zij hebben ook gevolgen voor de waterhuishouding en de eventuele bebouwing, vandaag en morgen.

Historische landbouwlandschappen en ontginningsstructuren

Houtkanten, poelen, holle wegen en veldwegen, bloemrijke weiden, perceelafbakening en knotbomenrijen zijn typische landschappelijke elementen die in de vergeethoek dreigen te geraken.

Ook de bebouwing in de verschillende landbouwgebieden weerspiegelt de lokale bedrijvigheid en is een logisch gevolg van de natuurlijke context. Een vierkantshoeve in Haspengouw, een polderschuur of een Kempisch langgevelboerderijtje danken hun karakteristieken aan hun landelijke en geografische omgeving.

Sporen van teelten

Historische teelten zoals hop, hennep, chicorei, bieten en vlas zijn voor veel OMD-bezoekers geen bekend gezicht meer. Toch blijft er landschappelijk en in de architectuur heel wat erfgoed over dat boeiende verhalen kan opleveren.

Ankerplaatsen

Ankerplaatsen zijn ‘de meest waardevolle landschappelijke plaatsen die bestaan uit complexen van gevarieerde erfgoedelementen die een geheel of ensemble vormen. Ze zijn uitzonderlijk inzake gaafheid of representativiteit of nemen ruimtelijk een plaats in die belangrijk is voor de zorg of het herstel van de landschappelijke omgeving’ (officiële definitie van de Vlaamse regering). De ankerplaatsen vormen een uniek uitgangspunt om een integraal verhaal te vertellen over het monument in zijn ruimtelijke context.

Monument in ’t groen

Van de natuurlijke omgeving ging de mens ook een bebouwde omgeving maken. Toch vinden we een aantal typische architecturale constructies per definitie omringd door groen.

Tuinen, parken en moestuinen

Van het besloten hof, over geordende renaissance- en barokke kasteeltuinen met verrassende waterpartijen, naar de weelderige en kleurrijke landschapsparken tot de strakke modernistische tuinen. De bouwheer kiest voor een woning in het groen en ordent zijn natuurlijke omgeving: hij beslist over kleur en lijnen, licht en niveaus.

Tuingebouwen, folies, orangeries en serres

Kunstige, kleine gebouwtjes vinden al vanaf de renaissance tuinen ingang. Knappe staaltjes architectuur dienen vaak enkel als decor – folies zijn vaak ‘mooie maar lege dozen’ – of er huizen occasioneel ook nymfen of watergoden. Orangeries en serres doen hun intrede samen met uitheemse planten of bomen, die er in de winter een onderkomen vinden.

Abdijen en kloosters en hun ontginning

Abdijen en kloosters waren vaak goed georganiseerde landbouwbedrijven die in hun eigen noden – en die van de omgeving – konden voorzien. De aanleg van abdij- of kloosterdomeinen weerspiegelt deze activiteiten. Het landschap speelde ook een belangrijke rol bij de inplanting van bv. cisterciënzerabdijen die afgelegen plaatsen in de buurt van water verkozen.

Tuinwijken

Een vernieuwd inzicht in kwaliteit van wonen, een tekort aan sociale woningen en de opkomst van de industrialisatie zorgden voor de opkomst van tuinwijken. Ook hier besliste de bouwheer dat niet (alleen) hijzelf, maar ook zijn personeel in het groen zou wonen. Deze wijken boden de nodige sociale voorzieningen en voor alle bewoners een huisje met

een tuintje. Kleine weggetjes voor voetgangers en fietsers, speelvelden, kleine boomgaarden zorgden voor een aangename groene omgeving.

Van dorp tot stad: de bebouwde omgeving

Door de eeuwen heen heeft de mens de landschappelijke omgeving behoorlijk opgevuld met bouwkundige constructies. Vlaanderen heeft nog maar weinig open ruimtes en is in verschillende regio's sterk verstedelijkt. Het verhaal van die verstedelijking en de actuele relatie tussen bebouwing en groen kan een interessante invalshoek zijn voor dit thema.

Dorpsgezichten

In hoeverre zijn onze dorpsgezichten in de laatste eeuw veranderd en hoe bedreigd zijn ze voor de toekomst? Hoe is de skyline van landelijke gebieden of van de Vlaamse kust geëvolueerd? Hoe is de groene omgeving van het dorp uitgegroeid: is er meer bebouwing of verkaveling gekomen of zijn er nog bossen, velden of landbouwgronden aan de – oorspronkelijke – grens van het dorp?

Stedelijke ontwikkeling

Het ontstaan van de steden heeft vaak een landschappelijke oorsprong. Op het kruispunt van belangrijke (water)wegen zijn soms vandaag nog de oudste sporen terug te vinden. Hoe de stedelijke ontwikkeling verder verliep en hoe het oorspronkelijke stratennet vaak behouden werd maar uitgebreide zijn beslist boeiende invalshoeken. Daar kan ook de 19de-eeuwse stadsuitbreiding van verschillende steden bij aan bod komen, het aanleggen van ringlanen op oude

omwallingstracées en het ontstaan van randsteden.

Groenaanleg in de stad

De wisselwerking tussen groene open ruimtes en bebouwing in de stad is een belangrijke actuele opdracht. De mogelijkheden voor bijkomende groenruimtes liggen niet voor het grijpen maar vaak bieden onverwachte kansen zich aan. Groendaken (bijvoorbeeld boven parkeergarages die het vaak troosteloze uitzicht vanuit de hoogbouw zouden verfraaien), het aanplanten van groen bij de (her)aanleg van openbare pleinen, bebloemingsacties ... zijn vaak onderwerpen die bij buurtbewoners stof doen opwaaien maar waarvan niet-stedelingen zich vaak niet bewust zijn.

Plantaardige architecturale motieven op en rond monumenten

De natuur of het landschap is vaak inspiratiebron, hulpmiddel of decor voor architecturale constructies.

Decoratieve elementen in interieurs

Decoratieve 'groene' elementen worden niet zomaar overal in een interieur ingebracht. Planten, fruit, groenten of bloemen in bepaalde ruimtes van een gebouw duiden op de functie van die ruimte of verwijzen naar aspecten van de bouwheer. De stilistische uitwerking van de motieven zegt dan weer iets over de tijd waarin ze werden aangebracht (realistische, symbolische, gestileerde weergave).

Soms gaat het omringende landschap bijna deel uitmaken van het gebouw. Door zichtassen vanuit het gebouw (vanaf ingangen of ramen) in de tuin of de omgeving door te trekken wordt een sterk ruimtelijk gevoel gecreëerd. Wanneer

de omgeving het niet toelaat, proberen trompe-l'oeilschilderingen een vergelijkbare ervaring op te roepen.

Planten als grondstof voor architectuur

Planten, bloemen en zelfs insecten leveren soms letterlijk de grondstof voor verf maar staan ook figuurlijk model voor architecturale elementen. Om maar enkele voorbeelden te noemen: een open bloem levert de waaier voor bovenlichten, het acanthusblad stond model voor Corinthische kapitelen en de zweepslaglijnen in de art nouveau zijn duidelijk floraal geïnspireerd. Het gaat niet enkel over details in de architectuur: door de eeuwen heen komt de idee steeds terug dat kathedralen zouden gemodelleerd zijn naar het beeld van een beukenbos.

Natuur overwint de mens

Wat de mens in de natuur heeft gecultiveerd of bebouwd blijft niet altijd in de aandacht. Achtergelaten menselijke ingrepen worden vaak door de natuur teruggewonnen.

Vegetatie op en rond gebouwen

In sommige gevallen wordt bewust gekozen voor een begroeiing op een gebouw: klimop of wingerd sieren vele gevels maar we haalden ook al groendaken aan. In andere gevallen is er een moeilijk evenwicht tussen verlaten constructies en een weelderige overwoekering, die dan bovendien nog specifieke plantensoorten met zich meebrengt. De keuze voor het monument of de natuur is een moeilijk dilemma dat een oplossing op maat vraagt.

Kerkhoven: aanplanting en begroeiing

Oude monumentale grafzerken zijn vaak een ideale onder-

grond voor mossen en allerhande groene bewoners. Ook hier rijst de vraag wat er in ere dient gehouden te worden. De aanleg en aanplanting van begraafplaatsen hebben ook heel wat bijzondere kenmerken. Planten met een sterke symboliek en groenblijvers zijn legio.

Het ontwerp van nieuwe landschappelijke begraafplaatsen die als wandelpark fungeren schrikt het grote publiek nog vaak af. Sensibilisering hiervoor is een opdracht voor deze Open Monumentendag Vlaanderen.

Monumenten als biotoop voor dieren

Forten, mergelgrotten, ijskelders zijn geliefkoosde plekken voor overwinteraars. In Vlaanderen zijn er tal van voorbeelden van monumentale bouwwerken die in stand gehouden worden om diersoorten te beschermen. Vleermuizen bijvoorbeeld weten welke plekjes ze kiezen!

Deze Open Monumentendag wordt ongetwijfeld een nieuwe ontdekkingstocht, zelfs voor de trouwe jaarlijkse bezoeker! Het thema is bovendien een ideale gelegenheid om niet alleen het monument te bekijken, maar om het erfgoed in een globale context te plaatsen. 'Een monument staat niet alleen' was de slogan van het monumentenjaar 1976, maar blijft ook vandaag meer dan ooit actueel en zal met dit OMD-thema ten volle worden uitgespit.

Coördinatiecentrum Open Monumentendag
Vlaanderen

MECHELENBINNENSTEBUITEN

ZOMERPROGRAMMA 2004

Elk jaar organiseert Mechelenbinnenstebuiten in de zomer een reeks wandelingen met open inschrijving. Ook in de zomer van 2004 bieden wij een gevarieerd wandelprogramma aan. Elke woensdagavond en elke zondagnamiddag in augustus verkennen we Mechelen, van de vroegste Middeleeuwen tot de huidige tijd, van de grootste monumenten tot de kleinste huisjes, van de prachtigste pleinen tot de nauwste steegjes. Een stad in beweging.

Naar goede gewoonte nemen we de **IJzerenleen als startplaats** (tussen de leuning).

We starten op woensdag om 19.00 en op zondag om 14.00. De wandelingen duren ongeveer drie uur. Onderweg lessen we onze dorst in een gezellig cafeetje.

Deelname: € 7,00 . Leden van KVNS en RIM: € 5,00. Kinderen tot 12 jaar gratis.

woensdag 4 augustus om 19.00

zondag 8 augustus om 14.00

DE BOURGONDISCHE DROOM

Ooit was Mechelen de politieke en culturele hoofdstad van de Bourgondische Nederlanden. In 1473 richtte hertog Karel de Stoute reeds het Parlement van Mechelen op. Tijdens de regering van Margaretha van Oostenrijk kwamen kunstenaars en wetenschappers van wereldformaat naar Mechelen. Talrijke monumenten getuigen nog van die belangrijke bloeiperiode. We evoceren deze periode aan de hand van het unieke erfgoed uit die tijd.

woensdag 11 augustus om 19.00

zondag 15 augustus om 14.00

DE SCHADUW VAN SINT-ROMBOUTS

Na de verplaatsing van het hof naar Brussel kreeg Mechelen in 1559 een troostprijs: die van religieuze hoofdstad. Nog steeds wordt de naam Mechelen met het de katholieke Kerk van België geassocieerd. Maar er is meer. We wandelen langs vijf eeuwen religie, doorkruid met vleugjes humanisme, filantropie, vrijmetselarij en schoolstrijd.

woensdag 18 augustus om 19.00

zondag 22 augustus om 14.00

TREINEN, FABRIEKEN EN LOFTS

De 19de eeuwse industriële revolutie heeft het stadsbeeld van Mechelen grondig beïnvloed. Met de keuze voor Mechelen als spoorwegknooppunt van België werd hier voor het startsein gegeven. Nieuwe, pronkerige residentieële wijken ontstonden. Het merendeel van de bevolking leefde echter in erbarmelijke omstandigheden. Grote fabrieksgebouwen werden opgetrokken. Nu worden ze vaak omgebouwd tot lofts. We kijken naar oude en nieuwe woonvormen langs de Dijle, het kanaal en het spoor.

woensdag 25 augustus om 19.00

zondag 29 augustus om 14.00

ART DECO, EXPO EN MODERNISME

Een verrassende kijk op de architectuurgeschiedenis van de 20ste eeuw in Mechelen. Van de belle époque (eclecticisme, exotisme, art nouveau) gaan we, via het interbellum (wederopbouw, art deco en modernisme) en de tijd van 'expo 58', naar de 'golden sixties', de retro sfeer, het postmodernisme en de nieuwste trends. We volgen de huidige architecturale ontwikkelingen op de voet.

Mechelenbinnenstebuiten heeft ook een folder met een aanbod voor groepen: wijkwandelingen, thematische rondleidingen en fietstochten.

Het zomeraanbod van Mechelenbinnenstebuiten is opgenomen in het programma 'Waarom Toscane?' van de Koninklijke Vereniging voor Natuur- en Stedenschoon (KVNS). Met dit aanbod kan je deze zomer ook nog andere wandelingen in de omgeving van Mechelen meemaken.

Info: kvns@wol.be

Mechelen geeft zich bloot

Culinair wandelen door Mechelen

Vier zomers lang heeft de organisatie 'Mechelen geeft zich bloot' haar zomerse succestraject bewandeld. Heel veel mensen konden genieten van een wandeling met culinaire hoogtepunten : aperitief op de Dijle, kaasdegustatiestop met uitleg bij de Mechelse kaasaffineur Harry Schockaert, dessert in een leegstaand fabriekje...om er maar enkele te noemen. Een echt succesnummer was het, want van zodra de data voor het komende seizoen bekend werden gemaakt, waren na enkele dagen alle plaatsen uitverkocht.

Maar intussen vaart het bootje niet meer op de Binnendijle, verlangen de organisatoren nieuwe Mechelse straatjes en restaurantjes te verkennen en wil een groot deel van hun publiek een nieuwe wandeling 'voorgeschied' krijgen.

Eind maart werd de laatste winterwandeling afgesloten en vandaag is men klaar voor een nieuwe zomerwandeling die als titel 'De Buik van de Stad' meekreeg.

Lekker eten en drinken vanuit historisch perspectief benaderd, maar evenzeer in de realiteit gedegusteerd.

Het idee blijft immers hetzelfde : onder begeleiding van een deskundige gids, die de groep op historische, culinaire uitleg tracteert, wandelen de gasten van gerecht naar gerecht. Te beginnen met een aperitief in een waanzinnig chique decor, over een voorgerecht op een onverwachte plek, naar trendy hoofdgerecht in een recent geopende zaak tot aan het dessert in een 'oud huis'.

Voor het gidsen, werd ditmaal de medewerking gevraagd van de organisatie 'MechelenBinnensteBuiten' : een garantie voor een positief geïnspireerde, maar tevens deskundige begeleiding door Mechelen.

De data voor deze zomerwandeling in 2004 zijn : 14 en 15 mei, 5 juni, 26 juni, 3 en 4 september. Andere data kunnen worden gereserveerd voor groepen vanaf 15 personen.

Er wordt gestart om 18.00' stipt aan huis 'De Posthoorn', nr. 4 in de Schoutetstraat. De wandeling eindigt rond 23.30'

U kunt inschrijven via mechelen_geeft_zich_bloot@hotmail.com of telefonisch op 015/41.29.48

Meer uitleg over andere culinaire wandelingen kunt u verkrijgen op 0495/21.20.42.

Kwaliteitsarchitectuur aan het Keerdok

De ontwerp- en ontwikkelingswedstrijd die de Stad Mechelen had uitgeschreven voor een nieuwe wijk bij het Keerdok, heeft een fraai ontwerp opgeleverd. Het winnend team -Architect Wilfried Eggermont en projectontwikkelaar IBC-vastgoed nv- mag het 1 ha groot bouwblok invullen.

De voor waarde om de wedstrijd slechts open te stellen voor een team van ontwerper en project-ontwikkelaar, was een slimme zet. Zo herleid je het risico dat een mooi ontwerp nooit aan uitvoering toekomt, tot bijna nul.

Op het terrein tussen Winketkaai, de Bethaniënstraat en de Spreeuwenhuisstraat komen 30 stadswoningen met tuin en met 29 appartementen. Twee eigenzinnige hoogbouwvolumes verbonden door een balkvormige structuur bepalen het beeld langs de Winketkaai. De wedstrijdjury had niet alleen lof voor de vormgeving, maar ook voor de link tussen het hart van de nieuwe wijk en het Keerdok, een link die wordt verwezenlijkt door een doorkijk onder de « balk » tussen de torens. Dit hoogwaardige project past in de revitalisering van de Dijleboorden, voor het Stadsbestuur een hefboom om de hele binnenstad zuurstof te geven. Ook de aanleg van de jachthaven en het Dijlepad staan in dit perspectief. Om versnippering van het terrein tegen te gaan, heeft de stad de verlaten industriegronden aangekocht. Op die manier kon voor het hele gebied een totaalconcept worden uitgewerkt.

Het nastreven van kwaliteit kunnen we alleen maar toejuichen. Die kwaliteit komt slechts optimaal tot haar recht indien de kwaliteiten van de omliggende bebouwing -in casu het waardevol erfgoed- worden erkend. Indien het het stadsbestuur menens is, zou het alvast een zinvolle bestemming moeten zoeken voor het leegstaande zwembad aan het Rode Kruisplein, nota bene een beschermd monument.

Engement

RIMpels

“Onzichtbaar” opstapje op Grote Markt leidt tot valpartijen

Het item beslaat maar enkele regels in het verslag van de Mechelse ombudsman over 2003, maar we willen het U toch niet onthouden. Bij de ombudsman liepen in 2003 tien klachten binnen van mensen die min of meer ernstig gevallen zijn op de Mechelse Grote Markt. Jawel, gestruikeld over het befaamde “opstapje”, waarmee de ontwerpers van de “nieuwe” Grote Markt het niveauverschil op het plein hebben “overbrugd”. Hoeveel onfortuinlijke voetgangers géén klacht hebben ingediend, weet uiteraard niemand... Maar aan het euvel wordt weldra verholpen: het onzichtbare trapje wordt afgeboord met een contrasterende boordsteen. Alvast één streepje kleur om de grijze monotonie te breken?

Ondertussen is op de Schoenmarkt een vreemd bouwsel voltooid. Een lanceerplatform voor Ariane-raketten, dachten wij. Uit betrouwbare bron vernemen wij echter dat de constructie de sokkel is voor het beeld van Margaretha. Wanneer “Stad in vrouwenhanden” van start gaat, weet de cultuurtoerist alvast welke rol in het 21ste eeuwse Mechelen voor de vrouw is weggelegd: aan de zijlijn.

FG

RIM-actie op de Grote Markt, 17 januari 2004.

Veiligheidsaspect bepalend voor stadsrandontwikkeling?

Een kritische voetnoot bij het veiligheidsdiscours ten bate van economische belangengroepen.

Mijn oog viel op een artikel van Chris Snick in het Laatste Nieuws van 23 januari. Het droeg de titel "Confectie-oorlog in de stadsrand". Het ging over de vestiging van een C&A winkel in de voormalige Marca vestiging aan de Zemstbaan te Mechelen. Kleding en mode zijn niet echt mijn ding. Ik las het artikel dan ook alleen maar omdat ik nog een half uurtje te sporen had en dus nog wat tijd had. Dat heb ik mij evenwel niet beklagd want het schrijfsel kende een hoogst interessante wending die me weerhield helemaal in te dommelen. Leading lady van C&A, Mimi Lamote, verklaarde in het artikel waarom C&A zijn oog liet vallen op de stadsrand.

Lamote somde een deel redenen op waarom haar bedrijf uitweek naar de stadsrand. We citeren er een van. Namelijk dat oudere mensen om veiligheidsredenen de stadskernen zouden vermijden. Het is nu niet onze bedoeling om hierover aan het argumenteren te slaan. Toch willen we opmerken dat niets er op wijst dat oudere mensen meer risico lopen om slachtoffer te worden van een misdrijf in de Bruul dan aan een verlaten bushalte aan de Zemstbaan. Integendeel zelfs. Langs de andere kant is het wel zo dat oudere mensen, net zoals vrouwen in het algemeen, met een sterker onveiligheidsgevoel te maken hebben hoewel ze statistisch gezien veel minder kans lopen het slachtoffer te worden van misdrijven dan jongere mensen. De beruchte "Crime Victimization Paradox", bekend in de criminologische wetenschappen. Dus Lamote had dan toch gelijk voor zover het te maken zou hebben met dat subjectieve onvei-

ligheidsgevoel. Niet met de objectieve onveiligheid op zich.

Maar zoals gezegd, daarover willen we het niet hebben. Waarom we deze reden aanhalen is het feit dat het een prachtig voorbeeld is van het moderne veiligheidsdiscours. Het aspect veiligheid dringt niet alleen door tot in de kleinste weefsels van het sociale raderwerk. Minstens even belangrijk is het feit dat het veiligheidsvraagstuk ook bepalend is, of toch minstens mede verantwoordelijk, voor bepaalde aspecten van de stedelijke ontwikkeling. Lamote somde zoals gezegd een deel redenen op waarom haar textieltjes uitweken naar de buitenrand. Wanneer we daar een synthese van maken blijven er slechts drie redenen overeind. Plaatsgebrek in de binnenstad, mobiliteit en veiligheid. De eerste twee redenen waren ons allang bekend. Het aspect veiligheid wordt pas het laatste decennium geaccentueerd door bepaalde economische en politieke belangengroepen. Daar hebben we het behoorlijk moeilijk mee en wensen we toch een kritische voetnoot bij te plaatsen. Het artikel laat immers uitschijnen dat het onveiliger winkelen zou zijn in de binnenstad. Reeds eerder hebben we dat in een juistere context geplaatst. De binnenstad wordt als dusdanig gestigmatiseerd en geëtiketteerd als Delinquency Area, aansluitend bij de sociaal-ecologische Chicago school theorie van Shaw en McKay (Shaw, McKay en McDonald:1938)¹.

Economische belangengroepen gebruiken dus meer en meer het veiligheidsdiscours om een en ander te verantwoorden daar waar zijzelf voor een en ander verantwoordelijk kunnen gesteld worden. Het zijn namelijk deze groepen zelf die voor een groot stuk gezorgd hebben voor de ontwrichting van de sociale functie die de stadscentra eeuwenlang gehad hebben. Verloederde en verkrotte winkelpanen, gedegenereerde winkelstraten en leegstaande win-

kelcentra in het hart van de stad. Fenomenen die zonder enig probleem allemaal veelvuldig terug te vinden zijn in Mechelen.

Hiermee willen we niet zeggen dat zij alleen verantwoordelijk zijn voor deze toestand. Er zijn heel wat redenen in de socio-economische sfeer die gezorgd hebben voor een stadsvlucht van zowel bewoners, kleine zelfstandigen als KMO's. Het probleem en zijn oorzaken zijn complex en pasklare oplossingen zijn niet voorhanden. Daarvan is iedereen zich bewust. Maar het persistent stigmatiseren van de kernsteden als onveilig, nu dus ook door economische belangengroepen, is zeker geen positieve bijdrage in het kenteren van het fenomeen. Wel integendeel.

Willy Van Duffel - RIM

¹ W. DE HAAN, "Sociaal ecologische benaderingen" in E. LISSENBERG, S. VAN RULLER en R. VAN SWAANINGEN, *Tegen de regels. Een inleiding in de criminologie.*, Nijmegen, Ars Aequi Libri, 1999, p.160-162.

Niettegenstaande alle protestacties en adviezen van deskundigen ging onlangs het pand "Leiden" aan de Plaisance brug tegen de vlakte... De nieuwbouw zal van een formaat zijn dat het aspect van dit stadsgezicht grondig zal beïnvloeden. Met de historisch gegroeide dimensie van de omgeving wordt kennelijk weer eens geen rekening gehouden!

Inhoudstafel RIMNieuws 64

Intro	3
Open Monumentendag 2004	4
Mechelenbinnenstebuiten zomerprogramma 2004	12
Mechelen geeft zich bloot	14
RIMpels	18
Veiligheidsaspect en stadsrandontwikkeling?	20

Doelstellingen RIM v.z.w.

RIM v.z.w. (Restauratie Integratie Mechelen) is een vereniging die bekommerd is om de toestand van het Mechels roerend en onroerend cultureel erfgoed.

Omdat zij vindt dat dit erfgoed niet altijd juist gewaardeerd wordt, moet er iets gedaan worden om de situatie te verbeteren.

RIM v.z.w. zal vooral aandacht hebben voor het architecturale en stedenbouwkundige patrimonium in groot Mechelen zonder daarom ander cultureel erfgoed uit te sluiten.

RIM v.z.w. wil sensibiliseren om waardevolle oude panden in stand te houden, te restaureren en te integreren. Integreren betekent ervoor zorgen dat een oud gebouw weer nuttig gebruikt wordt, weer meespeelt in de omgeving en zichzelf zo beschermt tegen verwaarlozing.

RIM v.z.w. wil niet gaan werken naast bestaande organisaties en initiatieven: het wil veeleer een gespreksforum worden, een uitwisselingsplatform bieden. Dit is absoluut nodig wil er een geloofwaardige en gecoördineerde aanpak komen.

RIM v.z.w. wil zowel het grote publiek sensibiliseren als de eigenaars van waardevolle gebouwen en de overheid. Concreet wil zij het grote publiek benaderen met een regelmatig verschijnende nieuwsbrief. Er worden contacten gezocht met eigenaars, overheid en geïnteresseerde organisaties.